

Gelijkenis: het verloren schaap

Periodethema: Gelijkenissen
Lukas 15 :1- 7

a. Waarom de gelijkenis wordt verteld (Luk. 15: 1-3)

UITLEG VAN DE TEKST

De beginverzen van dit hoofdstuk zijn belangrijk. Hierin wordt weergegeven waarom de Heere Jezus deze gelijkenis en de erop volgende vertelt.

De aandacht van de Heere Jezus voor zondaren is niet nieuw. We komen dat ook al heel duidelijk tegen in Luk. 5, waar de roeping van Levi, de tollenaar, wordt verteld. De Schriftgeleerden en Farizeeën verwijten de Heere Jezus dat Hij met tollenaars en zondaren eet en drinkt. Door met zondaren te eten suggereert de Heere Jezus dat Hij hun vriend is (Luk. 5: 29-30 en 7: 34 en 39). De Heere Jezus heeft zich openlijk tegenover die kritiek verantwoord. Hij is juist gekomen om zondaren te roepen tot bekering (Luk. 5: 32). Hij is dat blijven doen. Zo vinden we de verantwoording van de Heere Jezus uit Luk. 5: 32 in Lukas 15 breder uitgewerkt. Tijdens Zijn reis naar Jeruzalem komen overal de tollenaars en zondaren op Hem af om naar Hem te horen (vers 1). Tollenaars waren mensen die de belasting indenen voor de bezettende macht (de Romeinen) en die zich daarbij door oneerlijke praktijken verrijkten. Zondaren waren (waarschijnlijk) mensen die de wet niet hielden en kenden. Zij komen tot de Heere Jezus. Daar zit iets in van schroom, schoorvoetend. Toch worden ze als het ware naar Hem toegetrokken om naar Hem te luisteren. Blijkbaar had Hij iets te zeggen dat hen raakte. Was het omdat in Zijn woorden Gods liefde tot het verlorene doorklonk? Het zijn er velen die tot Hem komen: 'al de tollenaars en zondaars'. De Heere Jezus is nog steeds in het gebied aan de overzijde van de Jordaan.

Juist bij de Jordaan (juridisch een ander gebied) zijn er veel tolkantoren. Er is echter ook een hele groep mensen die niets begrijpen van Jezus' spreken en handelen: de Farizeeën en Schriftgeleerden. Zij storen zich aan het optreden van de Heere Jezus. 'Deze', zo zeggen ze (je hoort bijna hun minachting), 'ontvangt de zondaars en eet met hen' (vers 2). Het lijkt op ons gezegde: 'Zeg me wie uw vrienden zijn en ik zal u zeggen wie u bent.' Lijkt het er niet op dat de Heere Jezus Zelf gerekend moet worden tot de 'zondaars'? Kijk maar eens wat Hij doet. Dat dit een verkeerde gedachtegang is, blijkt klip en klaar uit het geweldige feit dat God Zijn Zoon gezonden heeft 'om te zoeken en zalig te maken wat verloren is' (Luk. 19: 10). De Heere Jezus ontvangt deze tollenaars en zondaren als Leraar. Hij laat ze tot Zich komen om hen te onderwijzen en te roepen tot bekering (Luk. 7: 47-50 en 19: 7-10).

TER OVERWEGING

In de gelijkenissen van Lukas 15 staan centraal:

- 1) Het gegeven dat ook de zondaars en tollenaars kinderen van het verbond zijn. Ondanks hun zonden zijn ze kinderen van Abraham gebleven met wie God een band heeft. Hij zoekt ze actief op als ze dreigen weg te lopen (het schaap) en Hij ontvangt ze als ze terugkeren (de verloren zoon).
- 2) De blijdschap over het weer gevondene. Daar ontbreekt het aan bij de Farizeeën. Nu was het ontegenzeggelijk waar dat onder de Farizeeën en Schriftgeleerden serieuze mensen waren die de Bijbel kenden en die uiterlijk gezien ernst maakten met de dienst van God. Toch ontbreekt het hen aan zicht op zichzelf (ook een zondaar) en zicht op de zondaren en tollenaars (ondanks alles kinderen van Abraham die je niet mag afschrijven).

Op wie lijk ik? Lijk ik op die Farizeeër die zichzelf over het hoofd ziet en op voorhand slecht van anderen denkt en die afschrijft? Hier zelfs mensen van het eigen volk? Kinderen van Abraham? Neem ik afstand van die zondaar? Ben ik zelf beter? Ja, natuurlijk doe ik zonde, dat weet ik best, maar een zondaar in de strikte zin van het woord ben ik dan toch niet. Met de kinderen kan worden gesproken over ons beeld van mensen 'aan de rand van de kerk'. Beiden krijgen onderwijs van de Heere Jezus. Zondaren, dat ze verloren zijn en gevonden moeten worden. Farizeeën, dat ze zich met 'de hemel' mogen verheugen in de redding van zondaren. Daarbij gaat het er uiteindelijk om dat het hele volk, wie dan ook, zich mag verheugen over de gekomen Verlosser en leert leven van Zijn ontfermende liefde. Daarom sprak Hij tot hen deze gelijkenis (vers 3).

b. Het verloren schaap (Luk. 15: 4-7)

UITLEG VAN DE TEKST

De eerste gelijkenis is die van een herder. Nadrukkelijk gaat het over schapen die bij de kudde horen. De boodschap is onmiddellijk dat dit ook geldt van de tollenaars en zondaren. Wat we ook van ze vinden, ze zijn kinderen van het verbond. De herder heeft honderd schapen onder zijn hoede. Een rond getal. Ongetwijfeld telt deze herder, zoals dat toch een goede herder betaamt, meerdere keren per dag zijn schapen. Zojuist heeft hij weer geteld. Hij komt nu maar tot negenennegentig. Eén schaap is er niet. Wat moet hij nu doen? Die herder weet heus wel dat, als hij niet direct achter dat schaap aangaat, het onherroepelijk verloren is. Het is in dit woestijnachtige gebied (vers 4) ten dode opgeschreven. Een schaap in de wildernis is volkomen weerloos. Het heeft geen klauwen of hoorns om zich te verdedigen. Het valt daarom ten prooi aan de eerste de beste 'vijand' die het ontmoet of het komt om van de dorst. Daar komt nog bij dat een schaap uit zichzelf de weg niet kan terugvinden. Als hij het gaat zoeken, moet hij de andere negenennegentig achterlaten. Je kunt eventueel nog denken aan het achterlaten van de negenennegentig in een schaapskooi. Daar wordt in Lukas 15 echter niet over gesproken. Dan nog is dat dikwijls een omheining met een opening, waar de herder of een waker in plaats neemt (zie Joh. 10: 'Ik ben de Deur'). Moet het dan wel gaan om die éne? Is het bovendien niet eigen schuld. Dat schaap is toch weggedwaald van de kudde. Deze herder verlaat de negenennegentig om het 'verloren' schaap te gaan zoeken. Hij zoekt net zolang tot hij het vindt. Hij laat zijn hart spreken. Dat blijkt ook als hij het gevonden heeft. Dan wordt hij niet boos.

Nee, hij is blij. Vol blijdschap tilt hij het op en legt het op zijn schouders. Zo aanvaardt hij de terugtocht. Thuisgekomen roept hij vrienden en burens bij elkaar en zegt tegen hen: 'Wees blij met mij, want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was' (vers 6). Dan volgt in vers 7 de toepassing. 'Zo is er blijdschap in de hemel over één zondaar, die zich bekeert, meer dan over negenennegentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node (niet nodig) hebben.'

TER OVERWEGING

De Heere Jezus is de Herder uit de gelijkenis. Hij is bewogen met mensen. Vooral bewogen met Zijn eigen volk, Israël. Hij is gekomen om verloren schapen te zoeken. Het gaat nog verder. Hij zal ook schapen willen toebrengen die 'nog niet van deze stal zijn' (Joh. 1: 16). Straks gaat ook de deur naar de volken buiten Israël open. Hier is het de bewogenheid met de schapen die weggedwaald zijn (tollenaars en zondaren). Daarom ontvangt Hij ze. Hij heeft grote vreugde als Hij er één vindt. De kinderen zijn ook kinderen van het verbond. Hij is ook met hen bewogen. Ook hen wil Hij zoeken en vinden. Dat is wat ze meemaken op de zondagsschool. Dat is Zijn 'zoekplaats'. De Farizeeën en Schriftgeleerden hebben daar geen oog meer voor. Ze zien de weggedwaalden niet meer als schapen van de kudde. Daarom zijn ze ook niet op zoek. Daarom zijn ze ook niet blij als er één gevonden wordt. Zijn wij dankbaar als iemand weer terugkeert naar de gemeente? Of is er jaloezie? Misschien vinden we het maar vreemd dat onze predikant en de kerkenraad zo blij zijn met dat ene gemeentelid waarvan wij weten dat hij zo verkeerd geleefd heeft. Zoeken we zelf nog contact met weggelopen schapen? De hemel verheugt zich wel over de terugkeer van dat ene schaap. God verblijdt zich en de engelen verheugen zich in de terugkeer van een zondaar tot de Heere. Hoe zit het met die negenennegentig die de bekering niet nodig hebben? Iedereen moet toch bekeerd worden? Niemand is toch vanuit zichzelf goed voor God? Dat is zeker waar. Hier staat echter dat er blijdschap in de hemel is over één zondaar die zich bekeert; meer dan over negenennegentig rechtvaardigen. Er is dus méér blijdschap over. Er is óók blijdschap over mensen die niet afdwalen. Mensen die blijven bij het Woord van de Heere en de Heere dienen. Zij hebben niet de bekering van hen die in vreselijke (zichtbare en uiterlijke) zonden gevallen zijn nodig. Daar mogen we de Heere ook wel voor danken, dat Hij je daarvoor bewaard heeft. Het betekent echter niet dat je ook dan niet bekeerd moet worden. Wij zijn toch allemaal 'in zonden ontvangen en geboren' (doopformulier). Wij moeten allemaal opnieuw geboren worden. Daarbij moeten de Farizeeën en Schriftgeleerden bekeerd worden van hun ergernis aan de Heere Jezus.

Het moet hen toch juist een vreugde en blijdschap zijn, dat anderen, ook mensen van het volk Israël, het volk van de Heere, kinderen van het verbond, Hem weer mogen dienen. Daar moet het om gaan; samen de Heere dienen.

GELOOFSLEER

Centraal in dit gedeelte staat een van de belangrijkste thema's uit de geloofsleer. Een thema dat vaak veel ergernis opwekt en dat we vaak niet willen begrijpen. Het gaat hier over de rechtvaardiging van de goddeloze. Het is de kern van het evangelie dat de Heere zondaren en goddelozen uit genade rechtvaardigt. Zondag 23 en 24 van de Heidelbergse Catechismus handelen hierover.

Deze leer gaat recht in tegen ons gevoel. Wij denken dat vrome mensen, zoals de Farizeeën veel meer recht hebben op Gods genade dan zondaren zoals de tollenaars. Ongemerkt proberen we ook zelf door ons best te doen in een goed blaadje bij God te komen. De Bijbel leert echter dat onze daden er niet toe doen. Elk mens is zondaar en elk mens is alleen afhankelijk van Gods genade. God geeft genade zonder aanzien des persoons. Dit ergert en schuurt. In deze gelijkenissen leert de Heere Jezus dat dit alles te maken heeft met het hart van God. God zoekt juist het verlorene en wil dat zalig maken. Niet omdat de zondaar daar recht op heeft, maar omdat God zo is.

